

350 VUOTTA DELAWARE-SIRTOKUNNAN PERUSTAMISESTA JA SUOMALAISTEN OSUUS

Siirtolaisuus, ihmisten vapaaehtoinen muutto maasta toiseen, työnsaannin tai parempien olojen tavoittelu on Suomessa yllättävän vanhaa perua. Monet nykyihmiset sijoittavat varsinaisen siirtolaisuuden meillä vasta 1880 alkaneeksi, USA:han suuntautuneeksi (muuallekin toki mentiin) ja vuosina 1914-18 sodan vuoksi rajoittuneeksi tapahtumaksi. Rajoitukset USA:ssa alkoivat ns. kiinalaisrynnäkön vuoksi 1920-luvulla.

Kun nykyaikainen siirtolaisuus 1880 alkoi, Delaware-liike oli jo 250 vuoden takana.

Palauttakaamme mieliin Kustaa Vaasan ajat, jolloin tapahtui metsä-ruotsin asuttaminen savolaisilla. Kustaa Vaasa kuoli 63 vuotiaana 1560 ja hänen Ruotsin asutus-politiikkaansa jatkoi Kaarle-Herttua: 1580 alkaen värvättiin muuttajia Savosta ja P-Hämeestä asuttamaan Ruotsin pitkää läntistä metsäaluetta. Muuttajille luvattiin jopa 7 vuoden verovapaus ja ilmaiset maat!

Tämä vaihe on syytä pitää mielessä, koska Delaware-siirtola ei muuten olisi suomalaisten osalta ollut mahdollista - kuten myöhemmin selviää.

1600-luvun alkuun mennessä Vermlantiin, Taalainmaahan, ym. siirtyi 5.000-6.000 suomalaista n. 150 pitäjään ja he asettuivat valtakunnan rajan molemmille puolille. Vielä 1800-luvun alussa suomea puhuvia niillä alueilla oli 14.000 ja kaikkiaan Keski-Skandinaviassa jopa yli 40.000 - kaikki maanviljelijöitä: kaskenpolttajia.

Sitten alkavat Delaware-siirtolaisuuden edellytykset.

Kaskenpoltto kiellettiin lain voimalla Riikin metsissä v. 1636.

Näin pitkä esipuhe on tarpeen, jotta ymmärtäisimme tänään, kuinka Suomi jo silloin Euroopan harvaanasutuina maa, saattoi tai pääsi osallistumaan - vai

pitäisikö sanoa j o u t u i Pohjois-Amerikan asuttamiseen - ja aikana jolloin USA-nimistä liittoa ei oltu vielä edes perustettu.

Kuinka kaikki tapahtui?

Joku meistä ehkä muistaa Delaware-siirtokunnan 300-vuotisjuhlat vuodelta 1938. Silloisia suomalaisiamme oli juhlassa mukana yli 100.000 ja juhlassa paljastettiin Wäinö Aaltosen monumentti jne. Ja kaikki me tiedämme siellä vietetyn hiljattain 350-vuotisjuhla.

Me, sukututkijat löydämme usein lueteloistamme Amerikkaan muuttaneita sukulaisiamme (minun sukulaiseni pitivät siellä sukkukokouksen v. 1960 ja osanottajia - vielä suomea puhuvia - oli 62.) Näille muuttajille lähes poikkeuksetta on yhteistä muuttoaika 1880-1914.

Mikä teki 350-vuotisjuhlat mahdolliseksi?

Nyt pitää muistaa, että Ruotsi oli 1600-luvulla laivanrakennuksen, kuparin ja malminsa höykällä suurvalta. Se valitsi Itämeren - Baltiaa, kävi 30-vuotista sotaa Keski-Euroopassa - meille kyllä opetettiin koulussa, että Kustaa II Adolf halusi saattaa loppuun Lutherin uskonpuhdistuksen - uskonpuhdistushan alkoi joskus 1520 ja jatkui kiivaana Martti-tohtorin kuoltuakin (1548). Kustaa Vaasa innostui uskonpuhdistuksesta, toteutti sen ja anasti kirkon omaisuuden valtiolle ja reforismi pääsi Skandinaviassa alkuun (siinäkin yksi syy esitelmämme aiheeseen). Uskonnon uudistumista jouduttamaan läksi joukkoinen Kustaa II Adolf. Kuten tiedetään - uskonto ja muutkin opit leviävät joutuisimmin aseiden voimalla. Vuonna 1618 aloitettiin Saksanmaassa sota. Ja vaikka Kustaan joukoilla oli enemmän aseita kuin raama-

tuita katolinen Saksa kääntyi Lutherin oppeihin hitaasti - suomalaisiakin oli parin rykmentin verran - tämä "käännystyö" kesti 30 vuotta. Jäi silti kesken.

Ja sieltä juontaa yksi Delaware-siirtokunnan synnyn syy.

Meille on kerrottu, että sota tulee kalliiksi.

Eikä korkea hinta ole nykyajan keksintöä.

Rahaa ja kultaa tarvitsivat muutkin valtiot kuin sodan köyhdyttämä Ruotsi. Kolumbus lähetettiin hakemaan kultaa ja kultamaata 1500-luvun alkuvuosina. Uusi manner oli löydetty, oli lupaava, laaja ja tarjosi loputtomia mahdollisuuksia. Englanti, Ranska ja Hollanti valloittivat maanosan pohjoista ja Espanja ja Portugal eteläistä osaa.

Kun 1600-luvulla sota-Kustaa ammuttiin hevosen selkään kesken käännystyö-työn ja sotapesää joutui järjestelemään Axel Oxenstjerna Saksanmaassa ja kansleri huomasi, että rahaa ja varoja tarvitaan loputtomasti lisää. Hän teki matkoja kaikkialle Eurooppaan ja Pariisista palatessaan kerran Hollannissa tapasi Ruotsin metallin myyntiasiamiehen Samuel Blomaertin. Häneltä kansleri kuuli Pojois-Amerikan tarjoamista mahdollisuuksista. Hänen sanomansa lankesi otolli- seen maaperään. Kanslerille ehdotettiin, että Ruotsinkin pitäisi satsata valtamen takaisiin maihin, ja että Pohjois-Amerikassa olisi lupaavat mahdollisuudet kauppa-asemiin ja rikkautta hankkiviin siirtokuntiin.

Kanslerin tapaama, Hollannissa toimi- va kauppa-asiamies Blomaert kertoi, että ruotsalaisilla oli hyvä tilaisuus saada tietoja uudesta mantereesta. Hollanti- laisilla oli jo pitkään toiminut siirto- kunta ja siellä työskennellyt kuvernööri oli joutunut vaikeuksiin, palannut Eurooppaan. Hän voisi antaa hyviä neuvoja Delaware-nimisen alueen mahdollisuuksista. Oxenstjernalle esitettiin hollanti- laisten poisotkima kuvernööri (vunna 1632, tämä Peter Minuit oli saksalainen) ja hän selitti kanslerille mitä loputto- mia mahdollisuuksia vauraalle maalle siellä olisi.

Delaware-yritys saatetaan

alkuun ja kansleri

Oxenstjerna esittelee asian.

Ruotsin valtakunnanneuvosto kiinnostui v. 1636 laaditusta suunnitelmasta (laa- tija ent. kuvernööri) ja se oli seuraa- vanlainen:

"Siirtokunnalle voitaisiin antaa ni- meksi UUSI RUOTSI. Perustettava alue tu- lisi sijaitsemaan Hollannin ja Englannin uudissiirtokuntien välissä (koska se ei vielä virallisesti kuulunut kenellekään)

Maa-alue voitaisiin ostaa intiaaneil- ta halvalla ja heidän kanssaan voisi harjoittaa edullista kauppaa: "tuottavaa kauppaa"! sanottiin suunnitelmassa. Siir- tokuntaa perustava retkikunta tarvitsisi ainakin yhden lujatekoisen - ainakin 12-tykkisen" laivan, siihen miehistön ja siirtokunnan turvaksi jätettäviä soti- laita rakennettavan linnoituksen puolus- tajiksi. Laiva oli lastattava työkaluil- tajiksi. Laiva oli lastattava 12 kuukau- den muonalla, siirtokunnan tarvitsemilla työkaluilla sekä kaupankäynnissä tarvit- tavalla rihkama- ja korutavaralla. Ja ostotoiminta kohdistettaisiin majavan- ja saukon- ja muihin arvoturkisten nah- koihin.

Siirtolaisia otettaisiin Hollannista ja Ruotsista.

Retken kustannuksiin tarvittavasta rahoituksesta kuvernööriksi tarjoutuva Peter Minuit hankkisi puolet. Toisen puolen rahoittaisi Ruotsi. Tukholmaan ja Amsterdamiin tulisivat konttorit.

Ensimmäinen matka;

2 laivaa, laivamiehistö ja sotilaat. Ei siirtolaisia.

Marraskuussa 1637 lähti Ruotsista kaksi laivaa - "Kalmar Nyckel" ja "Gripen" lastinaan aseita, muonaa ja sotilaita. Väkeä olisi otettu enemmänkin, mutta si- tä ei saatu riittävästi kokoon. Merimie- hiä ei saatu tarpeeksi Göteborgista, joten loput värvättiin Hollannista. So- tilaitakaan ei tahdottu saada riittävä- sti. Hankinta viipyili niin, että vasta talven alussa - ainakin myöhään syksyllä päästiin matkaan. Pohjanmeri oli häjyim- millään, "Kalmarin avain" menetti mas- tonsa ja joutui Hollannissa telakalle. Azoreilla hankittiin lisää muonaa ja

s u o l a a . Kolmen kuukauden kuluttua ankuroitiin Delawarejoen suuhun.

Myrskyisän laivamatkan jälkeen voi hyvin kuvitella, miltä näyttää paratiisi, vehmas maa vasta puhjennein lehdin, kukkaniityin ja livertelevin linnuin. Vaikka matkustajina oli raakoja merimiehiä ja pestattuja sotilaita, he antoivat paikalle nimeksi "Paratiisin Niemi"!

Perilletulo on kirjattu näin:

"Paratiisin Niemen kohdalla ei ollut tarpeeksi syvää vettä vaan päädyttiin jokiväylää pitkin edemmäksi (nykyisen Wilmington'in kaupungin kohdalle).

Rannalla käyskenteli muutamia intiaaneja. Kun laivasta ammuttiin tervehdyslaukaukset, heitä ilmaantui lisää. Laivasta laskettiin vene, johon astuivat retken johtaja Peter Minuit ja suomalainen luutnantti Mauno Kling, intiaanien kieltä taitava Andreas Lucasson ja joitakin merimiehiä. Intiaaneille vietiin pieniä lahjoja.

Ja alettiin valmistella kaupankäyntiä maa-alueen ostamisesta."

Kokonainen maakunta ostetaan

maaliskuun 29. päivänä 1638.

Intiaanit olivat halukkaat myymään Delawareen rannikkomaan. "Seuraavana päivänä 29.3. saapuivat intiaanipäälliköt laivaan. "Kalmar Nyckel" otti vieraat vastaan komeasti.

Heille maksettiin sovittu hinta: - kulta- ja hopeaesineitä, kirveitä, sekä m o n e n l a i s t a halvempaa rihkama- ja korutavaraa. Laadittuun kauppa-kirjaan kirjoittivat nimensä - Peter Minuit, Mauno Kling, Andreas Lucasson, Jacob Sandelin ja Johan Hugyen - Ruotsin hallituksen puolesta.

Intiaanipäälliköt Matlahorna, Chiton, Mitot Schemings, Eru Packen ja Mahonen piirsivät kukin TOTEM-merkkinsä."

Koska julkisten varojen käytöstä nykyäänkin käydään ankaraa keskustelua, on syytä tutkia , paitsi mitä maksettiin myös, mitä saatiin ja kysyä, oliko kauppa edullinen?

Ruotsin valtakunnanneuvoston edustajien - 29.3.1638 - ostama maa-alue maksoi siis joitakin kultaesineitä, kirveitä, kattiloita, ja "muuta halvempaa rihkamaa"! Alue käsittää kaikkiaan 5.124 km² eli noin puolet Uudenmaan läänistä tai

2/3 Enontekiön kunnasta. Alueen pituus on n. 100 mailia ja leveys 50 mailia. Kristiina- ja Schuhyllkill-jokien väliin mahtuva alue nykyisestä Willmingtonin kaupungista Philadelfiaan saakka.

Uskoisin, että harvoin on toimeksiantajilla syytä olla aikaansaannokseen näin tyytyväisiä.

Alueen nimeksi tuli "Nya Sverige" - ("Uusi Ruotsi").

Alueen hallinto tarvitsi suojakseen linnoituksen. Se sai Kustaa Adolfin tytären, kuningattaren, nimen "Kristiinan linna". Suomea puhuva luutnantti Mauno Kling nimitettiin puolinnan komentajaksi.

Laivat palasivat kumpikin takaisin Ruotsiin ja niissä oli kantta myöten uuden alueen t u o t t a m a a arvo-tavaraa.

Mainitun Klingen (Klinga) vaiheet Suomen kannalta olivat ansiokkaat: Kun kuvernööriksi nimitetty Minuit luopui tehtävästään ja matkusti pois, hän määräsi suomalaisemme sijaisekseen. Joten ei ole ihme, että suomalaiset ovat vaatineet Delawaren pioneerikunniaa myös itselleen.

Toinen retki - suomalaisia

siirtokuntaan mukaan - ja miksi?

Uusi matka tarvitsi laivan, miehistön, sotilaat ja tärkeimmän: - siirtolaisiksi aikovat. Rahoittajat alkoivat empiä. Pelkäsivät voittojen jäävän vähäisiksi. Rahoittajahankkeessa mukana ollut 'suomalainen' amiraali Klaus Flemming yritti kaikkensa - näin kerrotaan. Rahoituksen hidastumisen lisäksi vaikeutta tuotti muuttajien saaminen. Toisen matkan rahoittajia vaikeutti ensimmäisen matkan kalleus. Hanketta piti supistaa. Perustettu kauppapayhtiö myytiin; saatiin varustetuksi vain yksi laiva, lujatekoinen "Kalmar Nyckel". Sotilaiden värväys tuotti tiukkaa. Kyseltiin vankiloista halukkaita - mutta "Ruotsin lain mukaan ketään kansalaisia ei voi viedä heidän tahtomattaan maasta pois" - sanottiin maan laissa. Heille luvattiin jopa kymmenen taalerin vuosipalkka, sitten vapautus - ensin kahden, lopulta yhden palvelusvuoden jälkeen uudessa maassa. Perheellisille annettiin lupa viedä vaimo ja lapset mukanaan.

Siirtolaisjoukkoon - joka jäi pieneksi - kuului kolme suomalaista. Laivan lastina oli 'kaikenlaista rihkamatarraa!', muonaa, ampuma-aseita sekä viisi skoonelaishevosta. Matkaa hidastivat myrskyt - sairaudet ja niiden myötä kaikinainen kurjuus!'.
Toisenkin matkan perilletulo osui kauniiseen suvisäähän - "oli huhtikuu 1640 konsa saavuttiin Delawareen, lämmin kesä ja linnan varusväki sai hartaasti odotettuja viestejä kotiseuduiltaan".

Suomalaisten muutto Delawareen alkaa Vermlannista ja Taalaista.

Kolmatta matkaa puuhasivat hollantilaiset, pääsivät perille ja aloittivat siirtolaisuutensa Kristiinan-linnan läheisyydessä. Vuonna 1641 ruotsalaiset ostivat koko yhtiön itselleen - Klaus Flemming johti hanketta. Siirtokunnan uusi kuvernööri selosti Ruotsin alueen kaikinpuolista hedelmällisyyttä, sopivaisuutta karjanhoidolle ja maanviljelykselle. Kuvernööri tilasi lisää siirtolaisia, uudisasukkaita, etenkin perheitä joissa on lapsia ja jotka ovat kiinnostuneita karjasta ja maasta. Jollei muuttajia saada kotimaasta, tänne tulvii englantilaisia ja hollantilaisia.

Samaan aikaan oli Ruotsissa tapahtunut Vermlannin ja Taalain suomalaisten tilanteessa muutoksia. 1630-luvun lopulla oli kielletty kaskenpoltto - ja muutakin vainoa saatettiin alkuun (K.A. Gotlund). Metsästäystä rajoitettiin jne. Työttömyys (toimettomuus) oli metsäalueilla suuri. Metsäsuomalaisia oli värväytynyt satoja Vermlannin nostoväkeen ja osallistunut menestyksellä taisteluihin tanskalaisia vastaan. Satoja perheitä muutti Götalandiin yrittäen sijoittua sinne.

Vuonna 1640 kahdenkin läänin kuvernöörit kirjoittivat Valtakunnanpuvostolle sadoista kuljeksivista metsäsuomalaisista; kaskimaansa jättäneistä, "joista aiheutuu harmia ja haittaa."

Samaan aikaan oli huomattu, että heidän tähän voisi lähettää Delawareen. Hallitus kehoitti kuvernööriä taivuttelemaan suomalaisia muuttamaan Amerikkaan - "Uuteen Ruotsiin" "jossa he saisivat mielin määrin kaataa kaskea ja metsästää".

Kun Mauno Klinge oli käymässä Ruotsissa hänet lähetettiin kehoittelemaan

suomalaisia (heidän omalla kielellään) lähtemään siirtokuntaan ja Gööteborgiin.

Taalainmaan ja Vermlannin väki sai kuulla, mikä maa heitä oli odottamassa. "Heidän tuli vain työskennellä matkan kulujen kuittaamiseksi määräämällä - saada siltä ajalta muona ja majoitus maksutta (ja parseelit valtiolta)."

Ja katso - 14 suomalaista - noin puolet perheellisiä lupautui lähtemään. Heidän lisäksi tarjoutui neljä Vermlannin oikeudessa metsän raiskauksesta tuomittua - he olivat Sundin pitäjistä.

Tarvittiin lisää.

Niukaksi jäi, vaikka luutnantti Klinge teki toisenkin matkan alueelle.

Lopulta hallitus tuli apuun.

Neriken, Taalain ja Vermlannin kuvernöörit määräisivät voutinsa pidättämään kylillä toimeettomina kulkevia metsänraiskaajia ja metsästäjiä ja kuljetta-
maan heidät vangittuina Göteborgin kaupungissa odottaviin laivoihin. Pidätysmääräys koski myös sotapalveluksesta karanneita suomalaisia sotilaita.

Näin saatiin kahteen laivaan - "Kalmar Nyckel" ja "Caritas" tarpeellinen siirtolaismäärä. Nyt oli laivoissa lastina myös karjaa - hevosia, nautoja, lampaita "sekä kaikenlaista tavaraa."

Asiakirjat kertovat, että Kalmar Nyckelin matkustajaluettelo on tallella, Caritaksen ei. En tiedä oliko silloin jo karjalla nimet. Nyckelin matkustajaluettelo kertoo, että ihmisillä oli.

Sieltä täältä asiakirjoista poimien voidaan todeta seuraavien suomalaisten kuuluneen tähän retkikuntaan:

Johan Andersson, Bertil Eskelsson ja Eskel Bertelson, Clement -the Finn, Andreas Hanson perheineen, hänen veljensä Matti Hansson, Ivar Hendrickson the Finn, Clement Jöransson, Maunu Jöransson -the Finn, Peter Kokkinen, Martti Marttinen perheineen, Knut Marttinen, Sören Minkinen perheineen, Maunu Monsson the Finn, Henrick Matsson -the Finn, Johan Polvelsson, Olli Povelsson, Olli Räsänen, Martin Thompsen -the Finn, Anders Tossava, Johan Tossava, Olli Tossava, Henrick the Finn, Evert -the Finn, Lassi -the Finn, Martti -the Finn, William -the Finn, ...

Kaikki luettelossa mainitut olivat Keski-Ruotsin metsistä.

Suomesta samassa laivassa olivat Matti Hansson-niminen Klaus Flemingin palvelija Porvoosta ja Johan Sprint Uudeltamaalta.

Vastuksiakin sattui valtamerialmatkoilla.

Vuonna 1645 oli matkaa tekemässä jälleen "Kalmar Nyckel". Silloinenkin Euroopa osasi sotia. Nyt olivat sodassa Tanska ja Ruotsi. Laiva joutui tanskalaisten laivojen tulitukseen ja maakuntaa katsomaan lähtenyt Delaware-hankkeen kiivas tukija, yhtiön johtaja, amiraali Klaus Fleming kaatui. Eteenpäin hanke kuitenkin meni.

Seuraavaksi lähti "Kultainen Hai"-laiva, jonka lastina oli ruokatavaraa, aseita linnoitusväelle, työvälineitä ja kotieläimiä sekä pieni määrä vapaaehtoisia siirtolaisia. Tämä oli jo seitsemäs matka Delawareen ja se alkoi toukokuussa 1645. Koko ajan laiva oli myrskyjen riepotehtavana, pääsi toki perille marraskuussa, palasi valtaisa turkislasi mukaan.

Kahdeksas matka.

Kerrankin oli helppo saada matkustajia siirtolaisiksi.

Keräystulkkina oli Henrik Olsson (Heikki Ollilainen?) ja siirtolaisia ja sotamiehiä ilmoittautui matkaan. Nyt saatiin mukaan jo suomalainen pappikin, Laurenius Lock (voisi olla Lauri Luukkoinen). Laiva oli nimeltään - runollisesti "Swan", se pääsi onnellisesti perille ja teki matkan ennätysnopeudella. Se odotteli paluuta seuraavaan kevääseen Kristiinan linnan suojassa ja keväällä 1647 se täydessä turkislasiassa purjehti takaisin Ruotsiin. Luutnanttimme Mauno Kling ja kaksi muuta suomalaista - pastori Campanius Holm ja aatelismies Liljehök palasivat kotiin pohjolaan.

Vastuksien matkoja

yhdeksännen matkan vaiivat

Delawaresta kantautui hyvää sanomaa. Jos joku saattoi sieltä kirjoittaa, hyviä terveisiä kulkeutui Vermlannin, Taalain ja Länsi-Ruotsin suomalaisalueille. Ja kun kuvernööri Vermlannissa v. 1649 sai kehoituksen hankkia siirtolaishalukkaita seuraavaan kuljetukseen, hän saattoi ilmoittaa valtakunnanpuvostolle, että halukkaita ilmoittautuneita hänellä oli 200 ja että voimakeinoja ei enää tarvita.

Vuonna 1649 laiva nimeltä "Katt" oli heinäkuussa valmiina lähtöön. Vain osa suomalaisista halukkaista pääsi mukaan. Kaksi tunnetaan nimeltä - he ovat Suomesta Pettersson ja Michelsson. Ne jotka eivät päässeet mukaan saattoivat kiittää Luojaansa tai hyvää onneaan.

Silloiset hitaat purjehtijat käyttivät etelän reittiä ylittäessään valtamerta. Purjehdus suuntautui Keski-Amerikan vesien kautta ja sieltä pohjoiseen. Tätä merta sanotaan virheellisesti Länsi-Intian mereksi ja saaristoa sen mukaan koska Columbuksen porukka oli Intiaa hakemassa ja luuli näkemiään saaria Intiaksi. "Katt" poikkesi Martiniquella suolan ostossa ja veden noudossa, mutta ajoi koralliriutalle, sai vuodon, jäi siihen ja väki pelastui jollekin pikkusaarelle. Tavaraa saatiin jotenkin mukaan, vettä ei ollut. Viikon kuluttua heidät löydettiin, vietiin parin väli-vaheen kautta mantereelle.

Tietenkin espanjalaiset muistivat - katolisista kun olivat, kuinka Ruotsi-Suomi oli vuosikymmenet sotinut katoliikkeja vastaan. Rauhanteosta ei tiedetty mitään ja saarelta löydettyjä pidettiin vihollisina.

"Kattin" retkestä saisi vaikka oopperan. Jännitystä näytelmälle antaisi tieto, että joitakin pidätetyistä pääsi pakenemaan ja heidän onnistui parin vuoden kuluessa päästä takaisin Ruotsiin.

24 ruotsalaista ja suomalaista sai lopulta lähteä pikku aluksella kohti luvattua maata.

Tiedetään hyvin, että jos joku asia on mennäkseen pieleen, pieleen se myös menee. Oli siis vuosi 1649.

Sillä kertaa olivat Ranska ja Englanti sotasilla. Kumpikin maa - tai niiden laivat hidastivat matkantekoa. Oltiin vankeina vuoroon molemmilla. Koettelemukset lisääntyivät, kuolema harvensi joukkoa. St Gruzin-saarelta lopulta löytyi laiva, jolla matkalaiset pääsivät Ruotsiin.

Diplomaattista kirjeenvaihtoa käytiin asiassa pitkään. Olihan Ruotsi taloudellinen suurvalta. Sen huomautuksia kyllä luettiin, mutta "Kattin" matkaajia se ei auttanut.

Siirtokunta kasvoi 1650-luvulla.

"Kattin" tappio kangersi pitkän aikaa. Emämaasta tarvittiin silti apua Delawa-

reen. Kuvernööri (Printz) lähetti Axel Oxenstjernalle kirjeen, joka ei aivan vaivatonta ollut. Kirje kulki Hollannin kautta sisälsi mm:

"Asema lupaava. Siirtokunnan varallisuus kasvaa. Maata raivataan lisää, tarvitaan myös lisäväkeä. Hyökkäyksen saatessa siirtokunta ei kykene puolustautumaan. Vaihtotavaraa tarvitaan. On saatava lisää sotilaita ja siirtolaisia."

Delawaren maine oli kasvanut, kiinnostus lisääntynyt ja kaskenpoltosta ja salametsästyksestä syytettyjä on saatu kiinni niin paljon, että kuvernöörit saattoivat kirjoittaa:

"Lähtijöitä on enemmän kuin laivoihin sopii. Gööteborgissa on valmiina 260 siirtolaista ja 40 sotilasta ja lisää on tullut niin, että "Örn"-laivassa ja "Gyllene Haj"ssa on 350 lähtijää."

Jyllannin rannikolla toinen laiva sai vuodon. Pohjanmerellä tavoitti ankara myrsky ja rantaan ajautuneina piti laivaa korjailla. Atlantin myrskyjen jälkeen tuli kuumuus ja taudit. Laivakirja kertoo 130 matkajaan olevan kuumeessa. Joku oli hypännyt mereen ja joitakin kuoli muuten. Pahamaineinen St Christoph saari oli nyt sopuisampi, saatiin puhdasta vettä, hedelmiä ja lääkkeitä.

Koska pienten vastustusten määräkin on aina vakio, myrsky ravisteli laivija ja asiakirjoissa mainitaan: "joitakin merimiehiä putosi mereen!"

Kymmenennen matkan - tai perille päässeän laivan tuotto oli 150 uutta siirtolaista, "joiden valtava enemmistö oli suomalaisia."

Tämä oli siis "Örn"in matka.

Toinen laiva - Kultainen hai, oli koettelemusten laiva. Se vioittui jo lähtiessään, pääsi jatkamaan vasta kuuksia myöhemmin - niin, että se kirjataan yhdenneksitoista. Sen matkustajista ei ole tietoa, matkan vaiheista kylläkin.

Muiden matkan vastustusten jälkeen laiva navigoi väärin ja rantautui hollantilaisien puolelle. Koska sillä kertaa Hollanti ja Ruotsi olivat epäsuosissa, laivan väki vangittiin, laiva takavarikoitiin, sotilaat passitettiin takaisin Eurooppaan ja siirtolaiset otettiin maihin ja heille annettiin lupa jäädä New Amsterdamiin asumaan. Moni jäi, mutta joitakin pääsi matkaamaan omaan Delawareen.

Jos minun omaisiani olisi Uuteen Ams-

terdamiin jääneiden joukossa ollut ja jokukaan heistä olisi paaluttanut suvun nimiin omakotitontinkaan verran maata ja pitänyt sen suvun hallussa - olisin rikas mies. Olisin tontin omistaja keskeillä nykyisen New Yorkin Manhattania!

Joitakin suomalaisia kaupungin aikakirjoista sinne jääneiden joukosta löytyy: (Merkinnät vuodelta 1660)

Dirk Michelsson - the Finn

Hans Peterson - the Finn

Mauno Peterson - the Finn (Peterson Staeck)Turku

John Tommisen (Tomminen)

Keitä ja paljonko

suomalaisia oli mukana?

Oikeastaan matkojen luettelon voisi päättää tähän. Kymmenen matkan tuloksena n. 1500 henkeä siirtyi Delawareen. Heistä suomalaisia oli lähes 300 - tarkalleen 295. Kerrotaan vuonna 1663 pienen suomalaisjoukon (32 henkeä) saapuneen hollantilaisella aluksella Delawareen. Siihen suomalaisten tulo kai sitten päättyikin.

Yksi muuttohanke on kai vielä syytä mainita.

Vuonna 1664 joukko suomalaisia, 140 henkilöä, myi maansa ja mantunsa Vermlannista ja Taalaista, ostivat laivan Oslost ja suuntasivat keulan kohti Delawarea. Matkalla he kuitenkin poikkesivat Hollantiin, jossa matka sitten keskeytettiin. Hollantilaiset viivyttivät heitä n. vuoden ja passittivat heidät lopulta takaisin Ruotsiin.